

Dagligliv om bord

Livet i en ubåt er spesielt. Besetningsmedlemmene må tåle det mentale presset ved å være neddykket og innestengt. De må leve med trangboddhet og lite privatliv i uker om gangen. Hver mann har bare et lite skap til private ting. På Kobben-klassen var det bare sjefen og kokken som hadde egne køyer. De andre måtte dele på køyene og rulle ut soveposen på frivakten mellom måltidene. Det eneste private rom var et lite toalett. Dusj fantes ikke om bord.

Kokken disponerte en liten bysse på 1,1 x 1,2 meter med komfyr, kjøleskap, frys og vannkoker. Byssen hadde også ferskvann til tannpuss. På patruljene gikk grønnsa-

ker og frukt først unna. Siden ble det gjerne tomt for brød og hermetikken kom på menyen.

En vanlig patrulje i Nord-Norge på 1960- og 1970-tallet varte i tre uker. Under toktet var det små muligheter for å trekke frisk luft og se dagslys for mannskapet. Det ble derfor ikke stor forskjell på dag og natt om bord. For å leve under slike forhold må man være sosialt innstilt. Samholdet i undervannsbåtvåpenet har alltid vært høyt. Midt på 1980-tallet ble det åpnet for kvinner om bord og i 1995 fikk Norge verdens første kvinnelige ubåtsjef.

*Verdens første kvinnelige ubåtsjef, Solveig Krey.
The world's first female submarine commander.*

*Mannskap på dekk, B-klassen.
The crew on deck, the B class.*

*Kaura på 1950-tallet.
The Kaura in the 1950's.*

*Mannskap i soveposen,
Utstein av Ula-klassen.
Submarine sailors in
their sleeping bags,
Utsira of the Ula class*

Besøk om bord i Kobben (A 1).
Visit on board the Kobben (A 1).

Mannskap spiller kort om bord i Ula.
The crew playing cards.

EVERYDAY LIFE ON BOARD

Life on board a submarine is something out of the ordinary. It is not only the mental strain of being submerged and trapped inside one must handle. Each crew member has specialized tasks and has to live in confined spaces with little privacy for weeks at the time. Each man has little more than a small locker to store his personal belongings in. On board the Kobben class submarines the small toilet room represented the only private place.

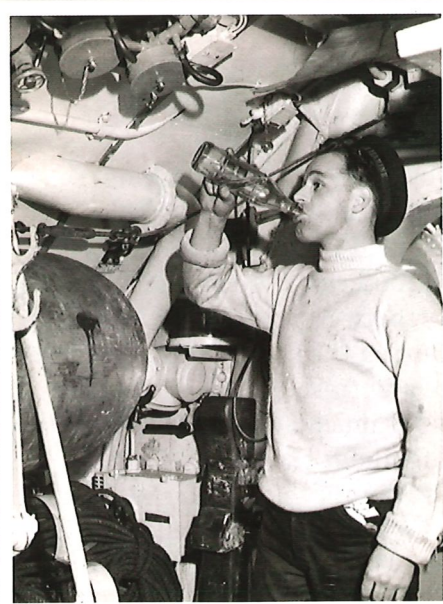
Only the commander and the chef had their own bunks. The rest had to share the bunks and roll out their sleeping bags during off watch periods between meals. The chef had a small galley of 1.1x1.2 meters, with a stove, refrigerator, freezer and water boiler at his disposal. The

galley also provided freshwater for tooth brushing. During patrols they would run out of supplies of vegetables and fruits first. The stocks of bread would be emptied next and from then on canned food would be on the menu.

A normal patrol in northern Norway in the 1960-1970's lasted for three weeks. During the voyage it was not possible for the crew to have any fresh air or see daylight. Consequently, there was not much difference between day and night on board. Living under such conditions demanded good social skills. Within the Submarine Branch there is much solidarity. Women were allowed to serve on submarines as of the mid 1980's, and in 1995 Norway got its first female submarine commander.

*Om bord i Utvær av U-klassen.
On board the Utvær of the U-class.*

*Arbeidsnivået og
væskebalansen holdes
oppe ved drikke vann.
Ula av Ula-klassen.
Drinking water in
order to keep up the
workload and liquid
balance.*

*Byssen til Utstein av Ula-klassen.
The galley of Utstein (the Ula class).*

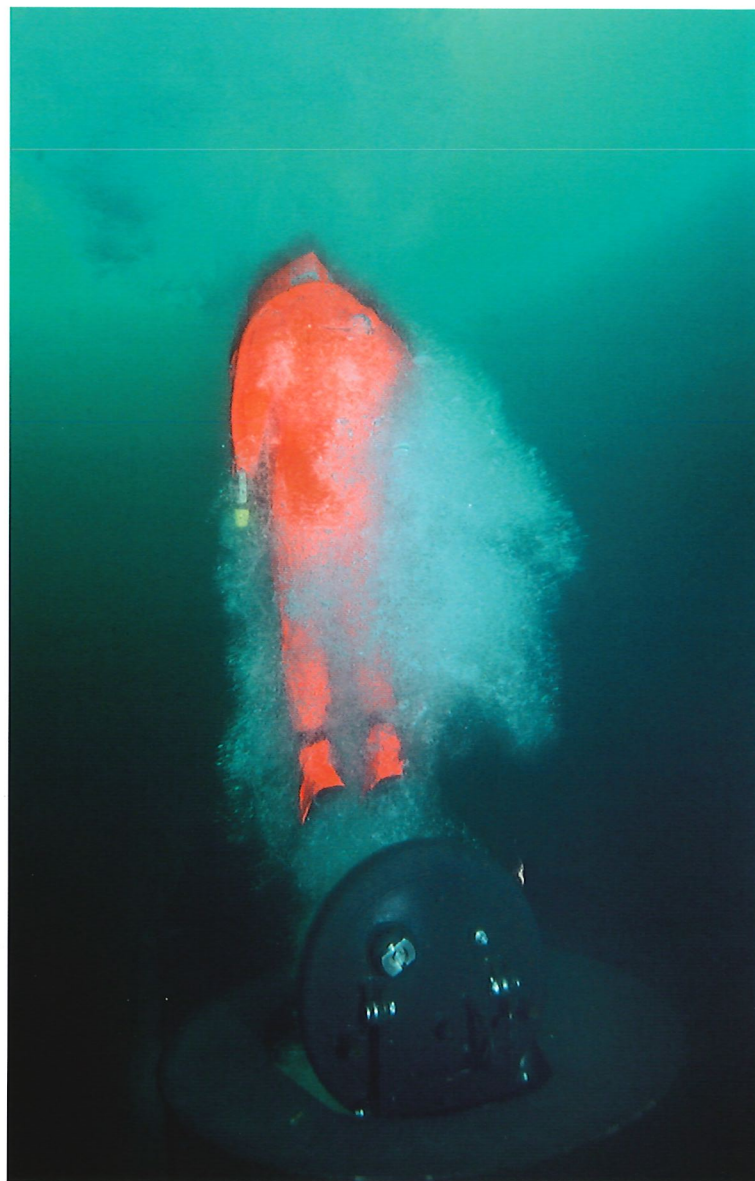
*Utvær på Vestlandet (Ula-klassen).
Utvær in West Norway (the Ula-class)*

Ula-klassen

Tidlig i 1970-årene begynte Sjøforsvaret å legge planer for en ny ubåtklasse til å avløse Kobben-ubåtene. Resultatet ble seks ubåter av Ula-klassen, bygget ved Thyssen Nordseewerke i Emden 1989-1992: Ula, Uredd, Utvær, Uthaug, Utstein og Utsira. Ubåtene er fremdeles operative. Den opprinnelige planen var å bygge åtte ubåter, men i stedet for de to siste, ble det foretatt en teknisk oppgradering av seks av båtene i Kobben-klassen.

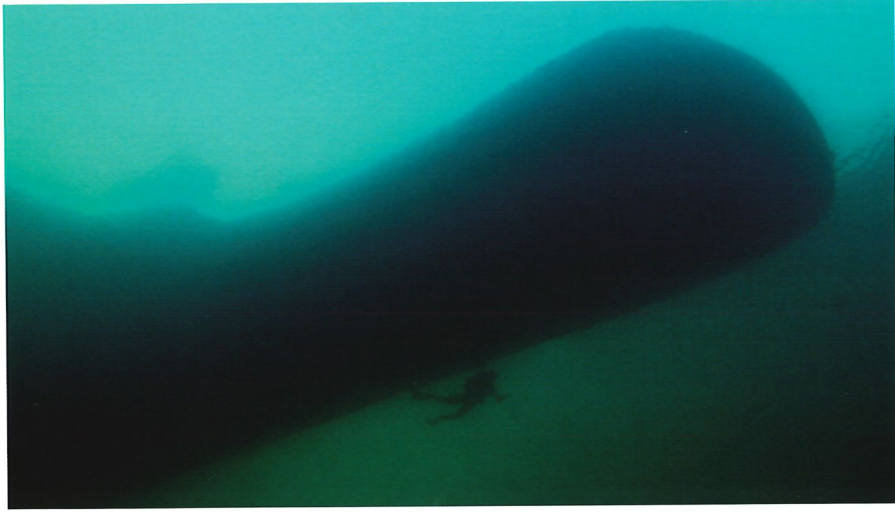
Den nye ubåtklassen skulle inngå i invasjonforsvaret. Ubåtene er lettere å manøvrere enn Kobben-klassen og har en besetning på rundt 24 personer. I sentralen på Kobben-ubåtene var det tre personer som styrte båten. Om bord i Ula-klassen trengs det bare én person. Båtene i Ula-klassen skiller seg spesielt ut ved at de er svært stillegående og kan angripe flere mål samtidig, til og med på stor avstand. Som nybygget var Ula-klassen blant de få ubåtene i NATO som kunne angripe mål med passive sensorer, dvs. at man ikke var avhengig av aktive sensorer som alarmerer fienden om deres posisjon. Det gjør ubåtene vanskelig å oppdage. I NATO-øvelsen Joint Winter i 2004 viste Ula-klassens båter hvor effektive de kan være. Utvær ble «dømt ut» av øvelsen fordi den «senket» for mange av fiendens skip, deriblant det britiske flaggskipet *Invincible*.

Selv om Ula-klassen har større kapasitet enn Kobben-klassen, er den totale slagkraften til UVB-Våpenet blitt noe redusert med færre operative ubåter. I dag deltar båter av Ula-klassen blant annet i NATO-opperasjoner i Middelhavet der de overvåker skipstrafikken og avslører våpensmugling i kampen mot terror.

Oppstigning fra Ula-klassen.

A Ula-class submarine surfacing

Ula-klassen.

Utstein (Ula-klassen).

Sentralen i Ula-klassen.

The control room of the Ula-class submarines.

Uredd under øvelse i 2000.
The Uredd during an exercise in 2000.

THE ULA-CLASS

Early in the 1970's the Navy started to plan for the replacement of the the Kobben-class. The result was six submarines of the Ula-class, built in Emden 1989-1992: Ula, Uredd, Utvær, Uthaug, Utstein and Utsira. The submarines are still operational. The original plan was to build eight such submarines, but it was instead decided to upgrade technically six of the Kobben-class boats. The new submarine class would become part of the invasion defence force.

The Ula-class submarines are easier to manoeuvre than the Kobben-class and have a crew of about 24. It took three people to steer the Kobben-class submarines from the control room. On board the Ula-class submarines only one person is needed.

The boats in the Ula-class distinguish themselves out by being very silent running, and capable of attacking several targets at the same time, even from a great distance. When newly built the Ula-class submarines were among the few submarines in NATO capable of attacking targets

Modell av Ula-klassen.
A model of the Ula-class submarine.

with passive sensors, meaning they were not dependent on active sensors alerting the enemy of their position, thus making the submarines difficult to detect. During the NATO exercise Joint Winter in 2004, the submarines of the Ula-class demonstrated their military effectiveness. The submarine Utvær had to withdraw from the exercise because it "sank" too many of the enemy's ships, among them the British flag ship, the aircraft carrier Invincible.

Even though the Ula-class submarines have greater capacity than the Kobben-class, the combined striking power of the Submarine Branch has been somewhat reduced as the number of submarines is reduced. The reason for this reduction was part political and part economical. Today submarines from the Ula-class take part in Mediterranean operations, monitoring the shipping traffic and exposing weapon smuggling in the struggle against terrorism.

Fremtiden

Ubåtene har vist seg som et kosteffektivt våpen. De kan operere i lang tid i det skjulte, samarbeide med spesialstyrker og i siste instans binde opp store fiendtlige flåtestyrker og påføre en sjøverts invasjonsstyrke store tap.

Ula-klassen, som utgjør dagens undervannsbåtvåpen, er nå inne i en periode med utskiftning av utstyr for at de skal kunne drives videre til sin planlagte utfasing i perioden 2020-2027. Anskaffelse av en ny undervannsbåtklasse er en prosess som tar lang tid, og Sjøforsvaret og Forsvarsdepartementet er derfor i gang med å planlegge for fremtiden. Et alternativ er å bygge en ny ubåtklasse. Men det kan også tenkes at man velger å forlenge levetiden til Ula-klassen. Kanskje kan det også tenkes at det utvikles nye systemer som erstatter ubåtene.

Norge må regne med å delta i internasjonale operasjoner også i fremtiden, noe det må tas hensyn til dersom

man velger å anskaffe nye ubåter. Luftuavhengig maskineri vil kunne øke lengden på operasjoner under vann og gjøre båtene mindre avhengig av snorkling og dermed enda mer usynlige. Torpedoer blir nok fortsatt et viktig våpen om bord, men muligheter til å avfyre missiler mot sjø- og landmål, samt våpen for å bekjempe helikoptre, vil gjøre ubåten mer anvendelig. Mulighet til rask og effektiv kommunikasjon mot land og andre enheter, vil også være viktig i fremtiden. Evnen til å samarbeide med spesialstyrker vil fortsatt være viktig. Nordområdene får også større betydning i fremtiden, ikke minst dersom klimaendringer åpner for økt skipstrafikk og økt utvinning av gass- og oljeressurser. UVB-Våpenet har spilt en viktig rolle i Marinen og Sjøforsvaret gjennom 100 år. Det er liten tvil om at det derfor vil bli et sentralt tema i forsvarsdebatten fremover.

THE FUTURE

As proven time and again, the submarines are a cost effective weapon. They can operate hidden for long stretches of time, cooperate with special force units and, in the last instance, tie up a major enemy fleet and inflict on them serious losses.

Constituting the contemporary Submarine Branch, the Ula-class submarine are now having much of their equipment replaced, so that the boats can remain in service until they are to be phased out in the years 2020-2027. The process of obtaining a new submarine class is a long-lasting one, and the Navy and the Defence Department have already started to plan for the future. One alternative is to prolong the life span of the Ula-class. A new submarine class is another alternative. Perhaps it could be imaginable to develop new systems to replace the submarines?

Norway must expect future participations in international

operations. A new submarine class will have to be adapted to this, as well. Air independent propulsion will increase the time length of operations underwater and make the boats less dependent on snorkelling, and hence even more invisible.

The torpedo will probably still be an important weapon on board, but the possibilities to fire missiles against sea and land targets, as well as weapons to fight helicopters, will make the submarine more usable. Possibilities for speedy and effective communication, both with land and with other units, will be vital in the future as well. The ability to cooperate with special force units will remain important. The importance of the Northern areas will also increase in the future, especially if the climate changes lead to an increase in shipping traffic and the extraction of oil and gas. The relevancy of the submarine in the Navy – in the present and the future – is unquestionable and significant, leaving little doubt that the Submarine Branch will remain a central element in the defence policy debates in times to come.

Utvalgt litteratur/Bibliography – a selection

- Belknap, R. R.: Torpedo- og undervandsbaatstjenesten organisasjon i den tyske marine. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1917.
- Blom, C.: Fartøyer. I Norges Sjøforsvar 1814-1914. (red: Sparre, C.). Kristiania, 1914.
- Botting, D.: The u-boats. Amsterdam, 1981.
- Compton-Hall, R.: The Submarine Pioneers. London, 1999.
- Dahl, G. M.: Om undervandsbaade. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1901.
- Dahl, T. P.: Det norske ubåtvåpen 75 år. En beretning med hovedvekt på perioden 1959-1984. 1984.
- Geelmuyden, V. A.: Undervandsbaade. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1899.
- Geelmuyden, V. A.: Nye amerikanske typer af undervandsbaade. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1903.
- Geelmuyden, V. A.: Oversigt over endel fremmede marinere undervandsbaade. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1904.
- Hegland, J. R.: Hovedtrekk i Sjøforsvarets utvikling 1831-1981. Norsk Mil. Tidsskrift 1 / 2 1981.
- Husby, T.: Ubåt rapport ventes til våren. Norsk tidsskrift for sjøvesen. Nr. 5, 2008.
- Kirkeide, N.: Flåteplanen av 1912. Utanrikspolitiske og indrepolitiske sider ved norsk marinepolitikk 1905-1912. Sjøfartshistorisk Årbok. 1974.
- Knudsen, S. A.: Ubåt krig. Tyske ubåtmannskaper i norske farvann 1940-1945. Arendal, 2006.
- Koster: Undervandsbaadens sjødyktighet og stabilitet, bevist ved prøverne af en ny Holland-type, «Luctor» for den hollandske regering. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1907.
- Meyer, K.: Om undervandsbaadens udvikling, særlig de moderne typers standpunkt. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1905.
- Moore, J. E.: Warships of the Soviet Navy. 1981.
- Nedrebø, Y.: Norsk angrepsubåt anno 1808. www.arkivverket.no/bergen/publikasjoner/artiklar/arkiv/ubaat.html. 2005.
- Olafsen, T. K.: Undervandsbaatens utvikling i enkelte land, spesielt i England, efter 1900. Norsk Tidsskrift for Sjøvæsen. Sjømilitære samfund. 1914.
- Oset, H. P.: Norske undervannsbåter 1909-1940. Modell & Elektronikk nr 4. 2005.
- Oset, H. P.: Norske undervannsbåter 1940-1962. Modell & Elektronikk nr. 1. 2006
- Oset, H. P. : Norske undervannsbåter 1962-2001. Modell & Elektronikk nr. 2. 2006.
- Rustung, J.: Undervannsbåten Uredd. Et minneskrift til 80-års jubileet for det norske UVB-våpen november 1989. Utgitt av Offisersklubben

Periskopet og U-båtklubben Snorkelen i samarbeid med Dreyers forlag. Oslo, 1990.

- Poolman, K.: Allied submarines of world war two. London, 1990.
- Sperbund, H.: Brennpunkt «Westküste». Bergen, 2004.
- Steen, E. A.: Norges sjøkrig. Bind VI. Oslo, 1963.
- Strønen, B. E.: Kobbenklasse undervannsbåt 1964-2002. Marinemuseet i Horten. 2005.
- Thomassen, M.: 90 år under rent norsk orlogsflagg. Eide forlag. Bergen 1995.
- Thowsen, A.: Bergen og Sjøfarten. Vekst og strukturendringer i krisetider 1914-1939. Bergen, 1983.
- Valvatne, S.: Med norske ubåter i kamp. Oslo, 1972.
- Økland, B. G. in press (2009): I farlig farvann. Norske sjøfolks møte med tyske ubåter under 1. verdenskrig. Sunnhordland årbok.

Ikke publiserte kilder/Non-published sources

- Olafsen, T. K. (u.år): Undervannsbåtvåbnets historie 1909-1940. Hefte tilhørende Marinemuseet.
- Olafsen, T. K. (u.år): Undervannsbåten under verdenskrigen. Undervannsbåtinnspeksjonen.
- Intervju med Sigurd Valvatne, Lars Yggseth og Hilmar Eidesund.

Bilder/Pictures

Marinemuseet i Horten, Undervannsbåtvåpenet og Forsvarets Mediesenter.

A&SS

AVIATION & SURVIVAL SUPPORT A/S

 ATLAS ELEKTRONIK

A joint company of ThyssenKrupp and EADS

 J.P. SAUER & SOHN
MASCHINENBAU GMBH

LAKSEVÅG

MFI
MarineForce International LLP

 survitecgroup
Part of the **SURVITEC** group of companies

bfa
See- und Luftausrüstung
Augsburg · Germany

ELECTRONICON ^A _S
INNOVATING ELECTRONICS

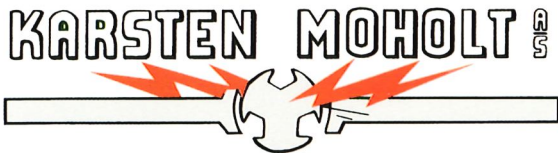
KONGSBERG

ProFlex as

Slanger & Kuplinger

LOCKHEED MARTIN

ThyssenKrupp Marine Systems

UNDEVANNSBÅTVÅPENET
BERGENS SJØFARTSMUSEUM